

Ilmārs LAZOVSKIS

1931—2003

Ārsts, publicists, sabiedriska darbinieks

Sava laikmeta medicīnas sirdsapziņa. Latvijas medicīna kā zinātne, amats un māksla visvairāk saistāma ar internista Ilmāra Lazovska vārdu. Viņš turpināja un attīstīja Latvijas terapijas skolu. Tagad pamatoti pieņemts uzskatīt, ka nozīmīgākā un bagātākā Latvijas medicīnas zinātniskā skola ar raksturīgām un labi izkop-tām pētniecības, domas un gara tradīcijām ir fakultātes terapijas jeb Zīles—Rudziša—Lazovska skola. Skolas pamatlicējs profesors Mārtiņš Zīle kopā ar Tērbatas gaisotni akumulējis sevi Krievijas un Vakareiropas 19. un 20. gadsimta mijas sasniegumus patoloģiskajā fizioloģijā, kliniskajā domāšanā un analizē. Profesors Kristaps Rudzītis šo skolu bagātināja, interno medicīnu papildinot ar medicīnas filozofiju un medicīnas terminoloģiju.

Fiziski un intelektuāli profesors Ilmārs Lazovskis pieder pie plašās medicīnas zinātnieku un mācībspēku paaudzes, kas nāca pasaulē 20. un 30. gadu mijā. Viņus tieši neskāra Otrās pasaules karš, taču viņi agri guva dzīves rūdījumu skarbos kara un pēckara apstākļos. Kara gadu zaudējumi Latvijai bija divas trešdaļas ārstu un mācībspēku, tādēļ šās paaudzes pārstāvji izvirzījās katrs savas noza-res vai disciplīnas priekšgalā jau 20. gadsimta 60. gados, izveidodami skolas un nodrošinādami tām pēctecības saites ar iepriekšējās paaudzes Latvijas kliniskās medicīnas un zinātnes tradīcijām.

Šajā paaudzē Ilmārs Lazovskis bija izcilis internists, pētījis nieru slimību epidemioloģiju, izstrādājis intersticiālā nefrīta un mezan-gioprolieratīvā glomerulonefrīta patoģenēzes (īpaši eritrocitūri-jas) imunoloģiski biokīmisko koncepciju. Izstrādājis un ieviesis nieru slimību diagnostikas metodes, nieru biopsiju ultraska-ņas kontrolē, zinātniski pamatojis hematūriskā glomerulonefrīta ārstēšanas principus.

Starptautiski atzīts nieru slimību docētājs — lasījis lekcijas Heidelbergā, Briselē, Losandželosā, Ņujorkā, Toronto, Vašingtonā, 1994. gadā bijis Kalifornijas universitātes viesprofessors ASV, 1996. gadā — Minhenes Tehniskās universitātes Medicīnas fakul-tātes viesprofessors VFR, daudz lasījis lekcijas un docējis arī citās Rietumeiropas universitātēs.

Ilmārs Lazovskis dzimis 1931. gada 19. novembrī Rīgā. Pēc tei-cami pabeigtas Rīgas 1. vidusskolas 1950. gada vasarā I. Lazovskis iestājās Latvijas Valsts universitātes Medicīnas fakultātē, bet stu-dēja jau tieši togad dibinātajā Rīgas Medicīnas institūtā (RMI), ko pabeidza ar teicamnieka diplomu. Strādāja Gulbenē, 1958. gadā iestājās aspirantūrā pie profesora Kristapa Rudziša. 1965. gadā viņš tika ievēlēts par Fakultātes terapijas katedras docentu. 60. gadu otrajā pusē I. Lazovskis, pasliktinoties profesora Rudziša veselībai, daudz viņam palīdzēja monumentālās vārdnīcas *“Terminologia medica”* pabeigšanā. Pēc daudziem gadiem — 2003. gadā, kad sašķobījās paša veselība — I. Lazovskis sāka jauna, papildināta *“Terminologia medica”* izdevuma rediģēšanu, darbu pabeidza viņa skolnieki.

Profesoram K. Rudzītim ilgstoši slimojot, 1972. gadā I. Lazovski ievēlēja Fakultātes terapijas katedras vadītāja amatā. 1977. gadā viņš pārņēma arī Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) Terminoloģijas komisijas Medicīnas terminoloģijas apakškomisijas vadību.

Medicīnas zinātņu doktora disertāciju Ilmārs Lazovskis aizstā-vēja tieši sava skolotāja Kristapa Rudziša nāves dienā, 1978. gada 27. februārī. 1979. gadā I. Lazovskis tika ievēlēts par profesoru. 80. gados tapa vairākas plašas I. Lazovska mācību grāmatas internajā medicīnā: “Iekšējīgo slimību pamati” (1985), “Praktiskā reimatoloģija” (kopā ar Ivaru Siliņu, 1988), “Praktiskā nefroloģija” (kopā ar Uldi Brūveri un Hariju Čerņevski, 1990). Pēc tam sekoja sešu autoru kopdarbs “Iekšējīgo slimību kliniskā farmakoterapija” (1994), bet kopā ar Aivaru Pētersonu un ASV profesoru Egilu Vēverbrantu grāmata “Kā atklāt un ārstēt nieru slimības” (1998).

1990. gadā profesors Lazovskis tika ievēlēts par LZA kores-pondētājlocekli, bet 1992. gadā par LZA īsteno locekli — akadē-miķi, no 1998. gada bija LZA Senāta loceklis. 1995. gadā iecelts par Latvijas Medicīnas akadēmijas P. Stradiņa kliniskās slimnīcas iekšējīgo slimību klinikas vadītāju. “Ar šo slimnicu saistīts viss mans darba mūžs. Te arī es pats esot nācis pasaulē. Turklāt gandrīz bla-kus manam tagadējam darba kabinetam.”

Trešās atmodas sākumā Ilmārs Lazovskis bija Latvijas Tautas frontes pirmās domes loceklis, piedalījās Latvijas Ārstu biedrības dibināšanā, bija tās pirmais viceprezidents. Profesors intere-sējies par haosa teoriju medicīnā un fenomenoloģisko pie-eju pacientam. Par nopelniem Latvijas neatkarības atjaunošanā I. Lazovskis 1995. gadā tika apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni. No 1995. līdz 1999. gadam profesors Lazovskis bija Triju Zvaigžņu ordeņa domes loceklis. 1998. gadā I. Lazovskim piešķīra Paula Stradiņa balvu, bet 1999. gadā Kristapa Rudziša balvu. 2001. gadā I. Lazovskis tika ievēlēts par Latvijas Ārstu biedrības godabiedru.

Profesors Ilmārs Lazovskis uzsvēra labas izglītības nozīmi cilvēka personiskajā, nācijās un valsts dzīvē. Ar savu plašo skatu uz norisēm Latvijā un pasaulē, ar savu valodu prasmī (latviešu, krievu, vācu, angļu, latīņu, kā arī spāņu un franču valoda), ar savu analītisko prātu un intuīciju profesors centās aizkavēt vidējās izglītības pārmaiņas degradācijas virzienā, stiprināt augstākās izglītības kvalitāti, uzsvēra mūžizglītības nozīmi. Ilmārs Lazovskis bija savas tautas skolotājs — viņš publicēja simtiem rakstu par cilvēka veselību, veselīgu dzīvesveidu, skaidrojās slimību būtību, rakstījis par ārsta ētiku, ārsta attiecībām ar pacientu.

Miris 2003. gada 19. oktobrī Rīgā, apbedīts Meža kapos. Kā kopsaucējs radošajam mūžam kalpo I. Lazovska vārdi par savu sko-lotāju Kristapu Rudzīti, ko pilnā mērā varam attiecināt arī uz pašu Ilmāru Lazovski: “Profesors bija ieradies šajā pasaulē, lai izpildītu savu pienākumu, un to veica godam, iespējams, sev radot vismaz laimes ilūziju, bet citiem pārbagāti dodot rosinātāju gaismu.”

“Viņš bija meklētājs un domātājs, kurš nevairījās iet arī neiestaigātus ceļus, paust pārdošanas, daudziem dažkārt grūti saprotamas vai pieņemamas atziņas. Ja cilvēks uzdrīkstas iet šādu ceļu, tad viņš kļūst nevis par vienas konkrētas profesijas pārstāvi, bet par cilvēku, kurš, līdzdalot savā dzīvē iegūtās atziņas un pieredzi, var palīdzēt mācīties citiem.” (J. Rubenis)

Medicīnas vēsturnieks.
Ilmārs Lazovskis saņem Paula Stradiņa balvu no Paula Stradiņa Medicīnas muzeja direktora Kārļa Ērika Arona (1998). Aizmugurē profesors Kristaps Zariņš no ASV, kurš arī saņēma šo balvu

Izglītības un kultūras darbinieks.
Profesors Ilmārs Lazovskis 1987. gadā kļuva par Latvijas Kultūras fonda valdes locekli, no 1989. līdz 1992. gadam bija Spīdolas padomes priekšsēdis un izvērsa rosīgu darbību izglītības laukā. Attēlā: Ilmārs Lazovskis ar Spīdolas skolas direktoru Andri Tomašonu

Docētājs. Ilmārs Lazovskis kopā profesoru Nikolaju Skuju, savas katedras docētāju

Nozīmīgākā medicīnas grāmata Latvijā. 1971. gadā tika izdota Ilmāra Lazovska grāmata “Kliniskie simptomi un sindromi” ar skaidrojumiem latviešu un krievu valodā. Maskavā krievu valodā šī grāmata izdota 1981. gadā un Prāgā čehu valodā — 1986. un 1990. gadā. Būtiski pārstrādāta, tā no jauna izdota Rīgā 2001. gadā latviešu, angļu un krievu valodā

Latvijas Ārstu biedrības (LĀB) dibinātājs.
Ilmārs Lazovskis sekmēja LĀB atjaunošanu 1988. gada 16. septembrī, kļuva par tās viceprezidentu. 1989. gada jūnijā profesors bija viens no Pasaules latviešu ārstu 1. kongresa organizatoriem, ar viņa morālo atbalstu pēc daudz gadu pārtraukuma Latvijā atkal sāka iznākt Ārstu žurnāls

Terapijas pulciņš — izcilu ārstu kalve. Studējot propedeutiku, Ilmārs Lazovskis iekļāvās studentu terapijas pulciņa darbā. Pulciņu vadīja profesors Kristaps Rudzītis (vidū), kas I. Lazovskim radīja paliekošu interesi par iekšīgo slimību diagnostiku un ārstniecību

Terapijas skolas pārmantotājs.
Ilmārs Lazovskis turpināja savu skolotāja profesora Kristapa Rudziša iedibinātās skolas tradīcijas, turpināja attīstīt medicīnas filozofiju un terminoloģiju. Attēlā: Ilmārs Lazovskis pie sava skolotāja portreta

Ārsts un docētājs.
Ilmārs Lazovskis bija izcilis diagnostis un savas zināšanas labprāt nodeva studentiem

Atmodas laika tautas apvienotājs.
Profesors Ilmārs Lazovskis 1989. gadā kļuva par Latvijas Tautas frontes valdes locekli, organizēja sadarbību ar latviešu ārstiem trimdā. Attēlā: Ilmārs Lazovskis (vidū) kopā ar ārstiem Zigurdu Sūrti un Zigurdu Bērzu no ASV

Gimene. Ilmāra Lazovska dzīvesbiedre Edīte ir ginekoloģe. Dēls Juris, sekodams tēva paraugam, par savu specialitāti internajā medicīnā izvēlējās reimatoloģiju un strādā Kanādā. Meita Māra Grudule ir Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes Latviešu literatūras katedras asociētā profesore